

det havde den modsatte Virkning af den tilsigtede, f. Eks. den, at Husene kunde blive sammenlagt og Lejen sat op. Han anbefalede ikke Godsejerne at gaa den Vej, han pegede kun paa, at den Fare var til Stede. Det giver mig Anledning til at udtale, at hvis der virkelig skulde komme Tendenser op i den Retning, vil vi fra vor Side mene, at det vil være nødvendigt, at Lovgivningsmagten skrider ind for at hemme saadanne Tendenser. Og jeg vil bede den højtærede Landbrugsminister udtale sig om, hvorvidt han deler denne Anskuelse. Nu har vi gennem en lang Aarrække paa Rigsdagen arbejdet paa at skabe flere og flere selvstændige Husmandsbrug, ved Laan til Jord til Landarbejdere, Laan til Udstykningsforeninger o. s. v. Naar vi gør det, mener jeg, at vi ogsaa maa sætte noget ind paa at bevare de Huse, vi allerede har, og det kan vi gøre i Kraft af, at Samfundsvellet kræver det. Det er en samfundsnyttig Foranstaltning at skabe Betingelser for, at saa mange som muligt kan faa et selvstændigt Jordbrug ude paa Landet og faa det saa stort, at det kan føde sin Familie. Jeg mener ikke, at der skulde lægges Hindringer i Vejen for, at f. Eks. de smaa Husmandsbrug blev sammenlagt for at blive mere rentable. Men det, Lovgivningsmagten bør forhindre, er det, Landbrugsminister Hage pegede paa i 1898—99.

I øvrigt vil jeg sige, at vi kan tiltræde Lovforslaget, saaledes som det er fremsat. Jeg finder ingen Grund til at gaa i Enkelt-heder, da det i Virkeligheden kun er en Revision og Omskrivning af Loven af 1902. Dog er der en enkelt Ting, som jeg vil opholde mig lidt ved og høre den højtærede Landbrugsministers Mening om. Der staar i dette Lovforslags sidste Paragraf, § 12, at denne Lov træder i Stedet for §§ 2—10 i Lov Nr. 87 af 23. Maj 1902 om Fæste-, Leje- og Tjenestehuse. I denne Lov af 1902 er der foruden disse Paragraffer 5 andre, nemlig §§ 1, 11, 12, 13 og 14; og § 11 er en ret vigtig Paragraf i Loven af 1902, idet den siger, at de Forbedringer, der er udførte af Lejehusmænd paa deres Ejendom, før Loven af 1902 traadte i Kraft, faar de ingen Erstatning for. Da nu nærværende Lovforslag ikke gør nogen Forandring med Hensyn til dette, staar det saaledes fremdeles, at de Lejehusmænd, som har foretaget Forbedringer paa deres Ejendom, før Loven af 1902 blev vedtaget, ingensinde faar nogen Erstatning for disse Forbedringer. Jeg har saa megen Føling med Lejehusmændene ude omkring, at

jeg véd — de har skrevet til mig derom —, at de følte sig i høj Grad skuffede i 1902 over, at de ingen Erstatning kunde faa for de Forbedringer, de havde foretaget, før Loven af 1902 traadte i Kraft; og Skuffelsen vil blive endnu større, naar de erfarer, at de heller ingen Erstatning kan faa efter Vedtagelsen af det Lovforslag, vi nu behandler. Jeg kan ikke rigtig forstaa, at man ikke her kan give Lovforslaget tilbagevirkende Kraft for de Forbedringer, der er udførte; thi Ret og Rimelighed taler for, naar det virkelig ved Afleveringen kan bevises, at der er udført Forbedringer paa et saadant lille Lejehus, at Brugerne da faar en Erstatning derfor. De har begyndt smaat og har kun haft lidt at arbejde med; og det skulde da ikke være dem, der skulde give til dem, der har mere, men de skulde have Erstatning for det, de har sat ind paa deres lille Landejendom. Jeg mener, at naar man her i Lovforslaget kan foreslaa at udvide de Erstatninger, man gav i Henhold til Loven af 1902, maa man ogsaa kunne udvide det til at gælde Forbedringer, der var udførte før Loven af 1902, saa at de gamle Lejehusmænd ved Fratrædelsen af deres Leje kunde faa Erstatning for de Forbedringer, de havde udført. Jeg vil gerne høre den højtærede Landbrugsministers Mening om, hvorvidt han kunde medvirke dertil, eller hvad der kunde være til Hinder derfor. Jeg ved, at mange omkring i Landet venter paa at høre, hvad den højtærede Minister vil sige i saa Henseende. Jeg har villet nævne det, fordi jeg synes, der er sket disse Mennesker Uret ved Loven af 1902, og jeg vilde nødig, at der ogsaa skulde ske en Uret ved denne Lov. I øvrigt skal jeg paa mit Partis Vegne anbefale dette lille Lovforslag til velvillig og hurtig Behandling i Tinget.

E. Rasmussen: Jeg vil først udtale min Tak til den højtærede Landbrugsminister, fordi han samtidig med, at han fremsatte Lovforslaget om Fæstegodsets Overgang til Selveje, fremsatte et Lovforslag om Brug af Huse paa Landet. Under Diskussionen om Fæstelovforslaget har vi talt frem og tilbage, om det var et lille eller stort Spørgsmaal. Jeg vil derom udtale, at for alle dem, der berøres af det nævnte Lovforslag, er Spørgsmaalet om Fæstegodset vel et stort Spørgsmaal, men Spørgsmaalet om Brugen af Huse paa Landet er et endnu meget større Spørgsmaal, da det drejer sig om lige saa mange Tusinder af Familiers Ve og Vel, som der i det an-